

особистісні якості (зокрема здатність до самоідентифікації й адекватне позиціонування).

Дію цих чинників, що зумовлюють динаміку формування особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії з урахуванням впливу статевої належності, перевірено в ході експериментального дослідження. Ефективне функціонування розглянутої моделі системи дозволяє інтенсифікувати процес гендерного навчання [1].

Таким чином, процес професійної підготовки фахівця-менеджера готельно-туристичної індустрії, формування комунікативних умінь з використанням гендерних знань, відкриває для студентів нові цінності, що структуруються в особистісні якості:

- 1) воля як здатність до подолання перешкод;
- 2) діяльнісний підхід як потреба прораховувати послідовність дій;
- 3) критичний метод мислення як здатність критично осмислювати культурні й соціальні аспекти, інтеріоризовані й об'єктивні;
- 4) проектне ставлення до себе як здатність будувати проєкцію свого життя на майбутнє.

Література

1. Герасімова Н. Є. Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців / Н. Є. Герасімова // Вісник Черкаського університету. Серія : пед. науки. – Вип. №191. – Частина II. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – С. 29-32.
2. Герасімова І. В. До питання відмінності гендерного й статеворольового підходів в освіті / І. В. Герасімова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини : ПП Жовтий, 2012. – Ч. 2. – С. 52–58.
3. Луценко О. А. Гендер в контексті проблеми спілкування / О. А. Луценко // Філософські пошуки. – Львів ; Одеса, 1999. – Вип. 10. – С. 114 – 120.

УДК 371.134:378

Герц Марина Іванівна, магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Науковий керівник – д-р. пед. наук, професор Староста В. І.

АДАПТАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ ТА УНІВЕРСИТЕТІ

Для студентів початок навчання у вищому навчальному закладі є важливим етапом їх життя, адаптації до нових умов життєдіяльності. Від наслідків такого пристосування в значній мірі залежить результативність навчальної діяльності, самореалізація, особистісний розвиток молоді людини.

Відомий вітчизняний психолог Г. Балл [1, с. 99] зауважує, що поняття адаптації здатне зіграти важливу роль у психологічному пізнанні, якщо трактується не вузько (як пристосування до середовища), а широко, як єдність взаємозумовлених протилежно спрямованих процесів урівноваження суб'єкта із середовищем.

Метою праці є дослідження адаптації майбутніх учителів початкових класів до навчання в умовах коледжу та університету.

Л. Зданевич [2] за результатами дослідження процесу адаптації молоді, котра навчається у вищому педагогічному закладі I-II рівнів акредитації, – до нових умов життєдіяльності констатує, що студенти цих навчальних закладів за своїми віковими особливостями, з одного боку, мають значні резерви пластичності (адже процес особистісного зростання ще не завершений), а це сприяє адаптуванню до нових умов життєдіяльності; а з іншого – вони часто перебувають у стані підліткової кризи, мають обмежений життєвий досвід, що ускладнює їхню адаптацію. Ці особливості впливають на процес адаптації першокурсників до нових умов життєдіяльності, визначають його специфіку і викликають необхідність індивідуалізації психолого-педагогічного впливу на підлітків.

Для діагностики адаптації майбутніх учителів початкових класів нами проведено анкетування студентів першого та другого курсу (відповідно 34 та 35 студентів) педагогічного факультету Мукачівського університету, а також студентів першого курсу (62 студенти) гуманітарно-педагогічного коледжу в структурі цього ж університету.

Анкета: «Навчальна адаптація студентів у ВНЗ»

1. Чи подобається Вам, що стали студентом нашого навчального закладу?
2. Які стосунки склались у Вашій групі?
3. Яке студентське життя в порівнянні зі шкільним?
4. Як Ви звикаєте (звикли) до системи навчання у ВНЗ (новизна у процесі навчання, нові форми і методи організації навчання тощо)?
5. Як Ви звикаєте (звикли) до необхідності більше навчатись самостійно?
6. Як Ви звикаєте (звикли) до пошуку інформації в бібліотеці ВНЗ?
7. Як Ви звикаєте (звикли) до нових умов студентського життя (оточення, незвичний режим життєдіяльності, ведення власного бюджету тощо)?
8. Як Ви налагоджуєте (налагодили) стосунки в студентській групі?
9. Чи відчуваєте себе психологічно комфортно під час навчальних занять?
10. Оцініть рівень власної підготовки щодо проведення пошуку навчальної інформації в бібліотеці ВНЗ за алфавітним, систематичним, електронним каталогом.
11. Оцініть рівень власної підготовки щодо проведення пошуку навчальної інформації в глобальній мережі Інтернет.
12. Який рівень допомоги/підтримки Ви отримуєте від студентів групи?
13. Який рівень допомоги/підтримки Ви отримуєте від студентів старших курсів?
14. Який рівень допомоги/підтримки Ви отримуєте від куратора групи?
15. Який рівень допомоги/підтримки Ви отримуєте від викладачів?
16. Як часто Ви надаєте допомогу іншим студентам групи/курсу для полегшення їх адаптації?
17. Чи задовольняє Вас рівень викладання дисциплін у навчальному закладі?
18. З ким, як правило, обговорюєте проблеми (успіхи), що виникають під час Вашого студентського життя? Можете вказати кілька варіантів або доповнити?
19. До чийх порад щодо Вашого студентського життя, як правило, прислухаєтесь? Можете вказати кілька варіантів або доповнити?

Пропоновані питання анкети можна згрупувати в три блоки, що характеризують окремі аспекти адаптації, а саме: адаптація до навчального та викладацького колективу (соціальна адаптація); адаптація до навчання у вищій школі; загальна адаптація.

Варіанти відповідей на деякі питання (інші вказано в процесі обговорення):

- 1, 9, 17 (А однозначно так; Б переважно так; В по-різному; Г переважно ні; Д однозначно ні);
- 4-8 (А дуже важко; Б переважно важко; В по-різному; Г переважно легко; Д дуже легко);
- 10-15 (А високий; Б достатній; В середній; Г початковий; Д нульовий рівень);
- 18, 19 (А батьки та ін. родичі; Б друзі; В куратор; Г викладачі; Д соціальні мережі).

Розглянемо відповіді студентів на питання окремих блоків (*Позначення*: 1К – студенти першого курсу коледжу; 1У та 2У – студенти педагогічного факультету університету першого та другого курсу відповідно).

Адаптація до навчального та викладацького колективу (соціальна адаптація, питання – 2, 8, 12-16, 18, 19). Результати анкетування свідчать, що:

- переважна більшість всіх опитаних вважає, що у студентській групі сприятливий доброзичливий клімат (питання 2: А доброзичливі; Б кожен сам по собі; В неприязнь; Г важко сказати), а сумарна кількість студентів, які переважно легко та дуже легко налагодили стосунки в студентській групі, зростає в напрямку 1К (56,5 %) → 1У (76,5 %) → 2У (85,7 %), проте для частини студентів входження в колектив (питання 8) є ще

проблемним. Майбутні вчителі також вважають студентське життя в порівнянні зі шкільним більш цікавим (питання 3);

- якщо рівень допомоги/підтримки від студентів групи (питання 13) сумарно високий та достатній отримують 56,5 % студентів коледжу, та 44,1 і 42,3 % відповідно 1У та 2У (питання 12), то від студентів старших курсів це відзначають половина студентів 1К і значно менше студенти 1У та 2У. На думку більшості студентів 1К, 1У та 2У, куратори (питання 14) та викладачі (питання 15) надають їм допомогу. Цікаво, що не всі, а певна частина – 46,8 % студентів 1К, 29,4 % 1У, 60 % 2У завжди чи переважно надають допомогу іншим для полегшення їх адаптації (питання 16: А завжди; Б переважно; В по-різному; Г рідко; Д ніколи);

- мікросередовище щодо обговорення проблем чи успіхів (питання 18) утворюють батьки та інші родичі – 90,3 % (1К), 88,2 % (1У), 77,1 % (2У); друзі – 79,0 % (1К), 70,6% (1У); 88,6 % (2У); куратор – 21,0 % (1К), 8,8% (1У), 48,6 % (2У); викладачі – 6,5 % (1К), 0 % (1У), 28,6 % (2У); соціальні мережі – 0 % (1К), 0 % (1У), 17,1 % (2У);

- мікросередовище щодо прислухання до порад (питання 19) утворюють батьки та інші родичі – 95,2 % (1К), 82,4 % (1У), 71,4 % (2У); друзі – 71,0 % (1К), 55,9% (1У); 48,6 % (2У); куратор – 56,5 % (1К), 32,4 % (1У), 54,3 % (2У); викладачі – 12,9 % (1К), 23,5 % (1У), 37,1 % (2У); соціальні мережі – 0 % (1К), 0 % (1У), 20,0 % (2У).

Отримані дані свідчать, що умови в коледжі та університеті є сприятливими для достатньо успішного перебігу соціальної адаптації студентів. Це важливо, оскільки майбутні учителі початкових класів будуть працювати в різних навчальних та педагогічних колективах.

Відповідно повністю погоджуємось з думкою Г. Михайлишин та Л. Серман [3], що успішність побудови навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальності кожного студента вбачається через впровадження комплексу організаційно-педагогічних заходів з прискорення соціальної адаптації студентів до нових умов навчання у вищих закладах освіти.

Адаптація до навчального процесу (питання 4-6, 9-11):

- значна частина студентів 1К, 1У перших курсів коледжу та університету відчуває дидактичні труднощі, адаптація проходить досить важко (новизна у процесі навчання, нові форми і методи організації навчання тощо). На другому курсі кількість таких студентів зменшується (питання 4). Аналогічна ситуація щодо вміння навчатись самостійно (питання 5);

- краще всі студенти адаптувались до пошуку інформації в бібліотеці ВНЗ (питання 6, 10), проте для частини молоді це ще є певною проблемою. Значно краще студенти підготовлені до пошуку навчальної інформації в глобальній мережі Інтернет (питання 11);

- психологічну комфортність під час навчальних занять (питання 9) фіксує більша частина студентів 1К та 2У, а студенти 1У – навпаки. З нашого погляду, краща психологічна комфортність студентів другого курсу зумовлено тим, що більшість із них подолали дидактичні труднощі (питання 5), а у студентів коледжу процес навчання, певним чином, нагадує школу.

Загальна адаптація (питання 1, 3, 7, 17):

- більшість опитаних студентів усіх курсів задоволені, що стали студентами колежу та університету (питання 1), а також майбутні вчителі вважають студентське життя в порівнянні зі шкільним більш цікавим (питання 3);

- студенти адаптувались до нових умов студентського життя (оточення, незвичний режим діяльності, ведення власного бюджету тощо), але у значної частини виникають різноманітні утруднення (питання 7);

- задоволеність рівнем викладання дисциплін у навчальному закладі (питання 17) висловлює більшість студентів, наприклад, сумарно відповіді А і Б – 1К (77,5 %), 1У (67,6 %), 2У (68,5 %).

Отже, проведене дослідження показує наявність подібних ознак у процесі адаптації як студентів коледжу, так і університету. Найбільш успішно проходить соціальна адаптація до навчального та педагогічного колективу. Це важливо, оскільки теперішні студенти як майбутні учителі початкових класів будуть працювати в шкільних колективах, які динамічно змінюються. Виникають певні дидактичні труднощі у першокурсників коледжу та університету (новизна у процесі навчання, нові форми і методи організації навчання, вміння навчатись самостійно тощо) та проблеми, які зумовлені новими умовами студентського життя (незвичний режим життєдіяльності, ведення власного бюджету тощо).

Література

1. Балл Г. А. Понятие адаптации и его значения для психологии личности / Г. А. Балл // Вопросы психологии. – 1989. – №1. – С. 92-100.
2. Зданевич Л. В. Адаптація студентів педагогічних училищ до нових умов життєдіяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. В. Зданевич. – К., 2003. – 22 с.
3. Михайлишин Г. Й. Соціальна адаптація студентів до умов навчання у вищих закладах освіти / Г. Й. Михайлишин, Л. В. Серман // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2007. – Вып. № 11. – С. 156-159.

УДК 378:373.211.3:502

Гецько Олександра Степанівна, магістр спеціальності
«Дошкільна освіта», Мукачівський державний університет
Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Пинзеник О. М.

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СФЕРІ «ПРИРОДА» МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Необхідність модернізації сучасної освіти спонукає вчених до обґрунтування та пошуку способів реалізації компетентнісного підходу в освіті. І змістовна, і процесуальна складові компетентнісного підходу спрямовані на досягнення нового цілісного освітнього результату, який віддзеркалює підсумок одночасного засвоєння змісту освіти й розвитку особистості, що опанувала значущий для неї зміст. В умовах компетентнісного підходу здебільшого акцентують увагу на результаті навчання; при цьому як результат розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері. Із цих позицій українські вчені Л. Сохань, І. Єрмаков [1] запропонували концепцію педагогіки життєтворчості й визначили життєву компетентність як знання, уміння, життєвий досвід особистості, необхідні для розв'язання життєвих завдань і проблем, продуктивного здійснення життя як індивідуального проекту. Життєва компетентність передбачає свідоме ставлення до виконання різних життєвих і соціальних ролей

Серед міжнародних експертів з питань реформування освіти та науковців поширеною є думка щодо потреби визначення, відбору та ґрунтовної ідентифікації обмеженого набору компетентностей, які є найбільш важливими, інтегрованими, ключовими. Експерти Організації економічного співробітництва та розвитку ключовими компетентностями визнають такі, що є важливими для багатьох сфер життя та забезпечують успішне життя особистості й ефективне функціонування суспільства. О. Савченко [3] зазначає, що ключові компетентності мають рухливу структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі. Це може конкретизуватися як підготовка учнів до життя, розвиток їхніх інтелектуальних і творчих здібностей, опанування знань, актуалізація вмінь щодо практичного застосування знань. Л. Хоружа [4] наголошує, що нині сутність поняття «ключові компетентності» стосується не тільки змісту освіти, а передбачає формування в молоді певних навичок для життя й діяльності в соціальній сфері суспільства.

За своїми базовими характеристиками: універсальність, відкритість, відповідність потребам простору і часу, – компетентнісний підхід дає змогу здійснювати навчання людини

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>